

To Fynboere, der var forsvundne, men nu er genfundne!

Af F. Hjort, Baagegaard.

Da jeg for nogle og tredive Aar siden samlede Materiale til »Slægten Thura«, der blev udgivet i 1893, var der ingen »Landsarkiver«; man maatte da søge Stoffet trindt om i det ganske Land, i Præstegaarde, Retskontorer, hos private Godsejere eller andre, som laa inde med de paagældende Arkivalier, der mulig kunde give Haab om at indeholde Stof til det Værk, man arbejdede paa. Dette havde til Følge, at de historiske Arbejder den Gang blev mange Gange forøgede, ja, undertiden blev det ganske overvældende eller endog helt umuliggjort, saaledes at det kunde blive ret nødvendigt paa et eller andet Punkt at nøjes med en og anden »Familietradition«, som maatte ræde i Stedet for paalidelig historisk Viden.

I en Gren af Slægten Thura« blev jeg netop stillet overfor et saadant Tilfælde, hvor jeg maatte lade »Familietraditionen« udfylde et Hul, som jeg ikke paa anden Maade kunde faa helet.

Litteraturhistorikeren, Sognepræst Albert Thura i Lejrskov, der var Broder til de to Brødre, Didrik og Lauritz Thura, som blev adlede 1740 med Navnet »de Thura h«, havde 3 Sønner, af hvilke den yngste, Chr. H. de Thurah, ogsaa blev adlet i 1773. Den ældste, Lauritz Thura, døde som Præst i Hvidbjerg paa Thyholm 1781, medens den mellemste, Hans Thura, døde som Sognepræst i Helligsø 1776. Denne Hans Thura havde kun et eneste Barn, nemlig Albert Hansen Thura, om hvem Traditionen sagde, »at han døde som ung Løjtnant ved Husarerne, ugift og uden at efterlade sig Børn!« Med dette maatte jeg nøjes den Gang, og den Gren af Familien, som han tilhørte, stopper følgelig op med den Oplysning«! Senere er jeg kommen til et andet Resultat, som her skal gengives:

Sognepræst Hans Thura og Hustru, Anna Dorothea Ascanius, fik en Søn 25. 9. 1767, der 7. 10. s. A. blev døbt i Helligsø Kirke og fik Navnet Albert; Fadderne var »Madd. Ascanius fra Boddum, Jomfru Aggerholm fra Helligkildegaard, Hr. Oluf Ascanius, Hr. Sebastian Peter Opitius, begge af Boddum Præstegaard, og Hr. L. Thura, Præst i Hvidbjerg.« Dette Barns Fader døde 8. 2. 1776 og Moderen 1782, da Sønnen var 15 Aar gl.; men allerede kort efter Faderens Død kom Barnet i Huset hos Farbroderen, Commandeur Chr. H. de Thurah i København, og Arven efter Forældrene — mellem 300 og 400 Rdl.

— blev indsat i Overformynderiet, hvor de stod til 6. 8. 1786, da de blev udtaget af Værgen, Commandeur de Thurah, boende i Kokkegade 138 og Albert Thura opholdt sig da i København.

Foruden en god Skoleundervisning sammen med sine egne 3 Sønner og den anden Broders Sønner har denne gode Farbroder sørget for at faa den unge Albert Thura anbragt ved Husarkorpset. Det viser sig nemlig, at Albert Thura 18. 10. 1783 lod sig hverve ved 1ste Husar Korps (paa Sjælland), 2den Eskadron som Nr. 68 »paa Avantage«. Han afgik 27. 11. 1785, da han »efter Forlangende blev dimitteret«. At »tjene paa Avantage« betød at være Officersaspirant med Korporalsetilling som Mellemed til at avancere til Kornet (Sekonlieutenant). Hvorfor han »forlangte« at afgaa fra Militærvæsenet, véd jeg ikke, ligesaa lidt som jeg véd, hvor han blev af i Aarene umiddelbart derefter; men det sker nogle Aar senere, at nogle Slægtninge dør uden Børn og vil derfor testamentere deres Formue til fjernere Slægtninge, blandt hvilke Albert Thura ogsaa optræder. I de paagældende Skifter siges det gentagne Gange, at »han giver sig af med at undervise Ungdommen paa Fyen«! Et andet Sted siges det kun, at »han er Skoleholder paa Fyen«. Men det viser sig, at Exekutorerne ikke kan finde ham, saaledes siges der et Sted, at »da Skoleholder Albert Thura ifølge kgl. Resolution af 19. 6. 1804 var at anse for død«, gik Arven ind i Boet igen. Og i 1798 maa Amtsforvalter Lützen i Ringkøbing lade en Arv, som var tilfalden Albert Thura efter Præsten Ole Ascanius's Enke, Dorthea Kirstine Opitius, gaa ind til »Fondet ad ufus publicos«, det vil sige Kapitaler, som Arvingerne ikke havde meldt sig til. Til samme Fond gik ogsaa Albert Thuras Arv, fra Diderik de Thurah og hans Kone, som faldt 1796. I dette Skifte gav Student Mylius én Gang Møde for Madam Thura, »der er fattig og har flere Børn«, og der ligger et Brev til Skifteforvalteren fra Mylius (skrevet fra Fyn paa Rejse til Tyskland), hvori han beder om, at Kammerjunker Cederfeldt de Simonsen paa Erholm maa møde i Skifteretten for Madam Thura. Men denne ses ikke at have givet Møde i nogen af de over 20 Møder, som holdtes i dette Bo. Men Brevet fortæller altsaa, at Mad. Thura havde Forbindelse med Mylius, hvis Fader var Herredsfoged og Viselandsdommer i Odense. Der faldt saaledes ret ofte Arv til Albert Thura, men det var stadig ikke muligt hverken for Familien eller det offentlige at finde ham. Endelig i 1803 dør den sidste af 2 Frøkener Thura i Christiansfeldt Søsterhus, som ogsaa i deres Testamente af 1796 havde tiltænkt Albert Thura en lille Kapital; men Manden eller hans Arvinger kan stadig ikke opspørges. Endelig forlanger Commandeur Chr. H. de Thurah, at Øvrigheden skal gøre et alvorligt Forsøg paa at faa oplyst, hvor Albert Thura er bleven af, og dette har til Følge, at Herredsfogden i Tyrstrup

Herred , der har Søstrene Thura's Bo til Behandling, udsteder offentlig Proclama der bl. a. foruden i Københavnerblade ogsaa findes indrykket i Hempels og Iversens Aviser her i Odense for 18. September 1804 og lyder saaledes:

»Afgangne Hans Thuras, forhenværende Sognepræst i Helligsøe i Jylland, efterladte Søn, Albrecht Hansen Thura, som er født 1766, og om hvis Opholdssted man i 10 Aar har været uvidende, men nu erfaret, at han skal være ved Døden afgangen i Fyen og efterladt sig et Barn, der skal opholde sig ved hans efterlevende Enkes Forældre, er her under Jurisdiktionen tilfalden en Arv af 200 Rdl. Da man nu ej har været istand til at opsørge hans Enke i Kjøbenhavn eller hendes Forældre i Egnen ved Nyborg, hvis Navne er ubekjendt, saa indkaldes samme inden 6 Uger fra Dato hertil at melde sig med de fornødne Beviser.

Haderslef, udi Tyrstrup Herredsfogderi, 15. 9. 1804.

Langerøuter, Herredsfoged.«

Men forinden var den overfor nævnte »Kgl. Resolution« af 19. 6. 1804 udstedt paa Gottorp Slot gennem det tyske Kancelli og lyder i Oversættelse saaledes:

»I Anledning af Dit Spørgsmaal af 31. f. M. angaaende Arven efter de i Christiansfeldt afdøde Søkende, Helene Catharina og Jacobe Maria Thura, og de til deres Brodersøn, Albert Hansen Thura, eller hans Arvinger testamenterede 200 Rdl., giver vi Dig herved tilkende og bestemmer, at ovennævnte Albert Hansen Thura bliver at anse for død, men vil vi dog, at der efter det Barn, som han efter Sigende har haft, og som maaske endnu lever, bliver at anstille yderligere Eftersøgning af Dig, hvorom der bliver at gøre Indberetning hertil.

Da Familien har vidst, at han har været Husar og efter sin Afsked har været Lærer, saa maatte det gennem samme ogsaa kunne oplyses, ved hvilket Korps han har tjent og derefter gjennem dette, om han under Tjenestetiden giftede sig, med hvem og om han fik Livsarvinger. Dernæst bør der gennem de fynske Adresse-Cirkulærer eller Tidender med Anførsel af, hvad der maatte være oplyst og ellers paa samme Maade, som sket er i Københavns Adresse-Kontors Efterretninger, udstedes Bekendtgørelse om Barnet og Moderen.

For at de nævnte 200 Rdlr. Legatpenge imidlertid ikke skal henstaa ganske ufrugbringende, bliver de at overdrage til Diakoniet i Christiansfeldt til 4 Procent aarlig Rente paa sædvanlig Maade.

Hvorefter Du Dig have at rette.

Kruck,

v. Stemann.

H. C. Otto.«

Og endvidere blev der 7. 12. 1804 fra Gottorp udstedt en ny kgl. Resolution gennem det tyske Kancelli, der ligeledes i Oversættelse lyder saaledes:

»Da der — ifølge den af Dig den 26. f. M. fremskaffede yderligere Beretning med Bilag — i Anledning af, at der til de 200 Rdlr., der af de i Christiansfeldt afdøde Søkende Thura er testamenteret deres Brodersøn Albrecht Hansen Thura, som allerede i Aaret 1795 skal være afgaaet ved Døden, efter udstedte Proclama hverken har meldt sig den opgivne Enke

eller Børn, saa bliver de i Testamentet fra 1796 i Nr. 2 udsatte 200 Rdl. at udbetale Forstanderinden for Søster-Huset i Christiansfeldt som Arvtager til Resten af Efterladenskaberne dog med Forbehold af Ret for den afdødes Arvinger, om nogen senere skulde melde sig. Forøvrigt overlades det den som afdødes Kreditor anmeldte Ascanius paa Eskisær at varetage sine Interesser mod alle og enhver, uden at man dog her kommer ind paa disse.

Hvorefter Du Dig have at rette.

Kruck.

v. Stemann.

H. C. Otto.»

Endelig som Resultat af alle sine Anstrengelser skriver Herredsfoged Langereuter 31. 8. 1805 følgende til et andet Bo, som er under Skiftebehandling i København, og hvori Albert Thura ogsaa var Arving, ligeledes i Oversættelse:

»Da Søskendene Helene Catharina og Jacobe Maria Thura i Christiansfeldt var afgaaet ved Døden, foreviste Forstander Gøepp sammesteds mig forrige Aar de nævnte Søkendes Testamente af 24 October 1796, efter hvilket Albrecht Hansen Thura, deres Stedbroder, afdøde Præst i Helligsøe i Jylland, Hans Thuras eneste Søn eller dennes Arvinger, skulde arve 200 Rdlr. Da man intet vidste om hans Opholdsted, bad den nævnte Forstander mig om at udstede offentlig Proklama.

Dette blev ogsaa udstedt den 14de October f. A., og derefter sendte Hr. Kammerjunker Cederfeld de Simonsen fra Erholm paa Fyen mig et Vidneforhør, hvoraf det oplystes, at en vis Albrecht Hansen Thura allerede i 1795 var død i den nævnte Egn og skulde have efterladt sig en Hustru, som opholdt sig i København, samt et Barn, der skulde opholde sig hos Moderens Forældre i Omegnen af Nyborg. Men hverken Konens eller hendes Forældres Navne eller de sidstes Opholdsted fremgik af Forhøret. Opgivelsen af Nyborg foranledigede mig til at skrive til Kammerherre og Amtmand Schumacher*) i Svendborg. Men af hans Svar fremgik kun, at man der ikke vidste noget om disse Personer, og paa en af mig i Adresse-Kontorets Efterretninger i Kjøbenhavn indrykket Notifikation og Opfordring fulgte intet Svar. Paa min Indberetning og Forespørgsel hos Overretten paa Gottorp indkom de (omskrevne) Kgl. Resolutioner.

*) Under 15. 11. 1805 foreligger ganske rigtigt et Brev fra Amtmand Schuhmacher til Byfoged Bæk i Nyborg, hvori han beder denne om at undersøge, om der endnu lever »et Barn efter Albrecht Hansen Thura, der skal være afgaaet ved Døden« i eller i Nærheden af Nyborg, hvor det skal opdrages hos Konens Forældre. Naar Byfogden ikke fandt Barnet i Pilevaadhuset kan han være undskyldt, da den gl. Peder Madsen var død og Datteren, Karen, gift med Rasmus Jørgensen fra Kjerteminde, som da beboede Pilevaadhuset, medens Peder Christian Thura, sansynligvis alt for længe siden var sat i Tjeneste hos en eller anden Bonde, maaske i Biskopstaarup i Skjellerup Sogn, hvor han har faaet god Mad og derfor begyndt at voxе igen.

At ovenstaaende er Sandhed og i Overenstemmelse med Akterne, hvoraf de fleste i Original henligger i Slesvig, bekræftes herved paa Forlangende officielt under Herredets Segl

G. D. Langreuter.«

Af ovenstaaende lægger man særlig Mærke til Cederfeld de Simonsens Meddelelser til Herredsfogden; muligen har Thura været Skoleholder paa et af hans Godser, der jo laa udenfor Rytterdistriktet og dettes Skoler. Stamhusbesidderen har antagelig for egen Regning søgt at faa stablet noget Skolevæsen paa Benene og kan da maaske have brugt Albert Thura.

Hvorledes dette nu forholder sig, véd jeg ikke; men i Rørup Kirkebog findes følgende anført: »1795 17. 6. Døde Albert Hansen Thura i Aalsboe 30 Aar gl.« — Der tales ikke om, hvad han var, lige saa lidt som der findes noget Skifte efter ham nverken i Erholms Gods, Wedellsborg Birk, Vends Herreds, Amtets eller i den gejstlige Skifteprotokol. Antagelig er Enkèn straks rejst til København, hvorfra hun maaske er kommen, og har saa afsat Barnet hos Forældrene ved Nyborg.

Morsomt nok fandt jeg, efterat have gennemgaaet en stor Mængde Folketællingslister fra alle Sognene i Vinding Herred og Nyborg By endelig i Avnslev Sogn, i Pilevaadshuset et Navn, jeg noterede mig som det eneste, der gav lidt Haab om en Mulighed. I Huset var følgende Personer:

»Peder Madsen, 83 Aar gl., Enkemand, faar Almisse, Karen Pedersdatter, 30 Aar, hans Datter, ugift, vanfø, Peder Christian Albertsen, 8 Aar, et Plejebarn fra København.«

Jeg studsede ved dette sidste Navn, da det var det eneste »Albertsen«, jeg stødte paa, og dette i Forbindelse med Alderen og Vedtegningen om Plejebarn fra København maatte give Haab; der manglede kun, at der efter Albertsen havde staaet Thura, saa var der ingen Tvivl. Det var derfor nødvendigt at finde andre Beviser, og dem fandt jeg i Lægds-Rullen for Avnslev Sogn 1800.

Paa den Tid, her er Tale om, skulde alle Drengbørn fra 1 Aars Alderen indføres i Rullen; men først i Aaret 1800 findes under Nr. 243 »Peder Christian, Søn af Albert Thura, født i Kjøbenhavn, 6 Aar gammel, opholder sig i Piilevaad*) (i Anm.) opdaget 1799, Aldren kan ikke bevises efter Notats Svar 99«. Samme Notits findes igen om ham 1803, 1806 og 1809; og i 1812 bemærkes yderlig: »tjenlig til Trænkudsk, forvoxen«; samme Notits findes ogsaa i 1815. I Aaret 1818 er han overført til Rullen for Skellerup Sogn, og der siges: at Peder Chr. opholder sig

*) Pilevaadhuset ligger mellem Juelsbjerg og Hjulby i Avnslev Sogn, men lige paa Grænsen ind til Nyborg Landsogn Hjulby.

paa Biskopstaurup; men i en Bemærkning er tilføjet, at han »er bortgaaet fra Lægdet og skal opholde sig i Ferritslev Sogn i Odense Amt, afgaaet 1818. — Er overdraget Amtet at undersøge ved Forhør 2. 9. (Nr. 26.)« Ved Sessionen for 1820 siges han at opholde sig i Herrested Sogn, bør tage F. S. til 42 Lægd. Til Kysttjeneste, forvoxen.

Den ovennævnte Peder Madsen boede i Pilevaadhuset 1787 og ligeledes, da han døde 18. 10. 1804 i sit 87. Aar, og der tilføjes, at han var født i Avnslev, hvilket ogsaa bemærkes om Konen Karen Nielsdatter, da hun døde 23. 3. 1799, 78 Aar gl. Der er imidlertid ingen af deres Børn fødte i Avnslev Sogn; derimod finder jeg, at de har faaet 3 Børn døbt i Nyborg Kirke, fordi de vare fødte i Hjulby, nemlig: 1762 24. 1. døbt Giertrud Pedersdatter; 1765, 10. 3. Hans Pedersen og 1769, 13. 9. døbt Karen Pedersdatter, Giertrud er konfirmeret i Nyborg Kirke 1778, medens Karen Pedersdatter mærkeligt nok først er konfirmeret 1790 i Avnslev Kirke, ca. 21 Aar gl., vel sagtens paa Grund af sin Legemssvaghed.

Det er altsaa denne Giertrud Pedersdatter, som omkring Aar 1792 er bleven gift med Albert Hansen Thura, og som var ca. 5 Aar yngre end Konen. Nu er her at bemærke at Student Mylius i sit Brev til Skifteforvalteren i København som Undskyldning for, at »Madam Thura« ikke kan give Møde i Skifteretten, skriver, at hun »er fattig og har flere smaa Børn«. Imidlertid nævner Stamhusbesidder Cederfeld de Simonsen i sit Brev kun eet Barn som Albert Thuras. Herefter ser det ud til, at Giertrud har været gift een Gang før, og jeg finder da ogsaa i Nyborg Kirkebog for »1790, 18. 9. troløvet Søren Dinesen og Pigen Giertrud Pedersdatter af Hjulby«, men der findes ikke et Ord om, hvor de rejste hen og satte Bo. Nu findes der ganske vist en Giertrud Pedersdatter, som 1785 2. 12. blev troløvet i Nyborg med »unge Karl Jacob Nielsen, men der nævnes ikke, at denne Giertrud var fra Hjulby; og derfor er jeg mest tilbøjelig til at tro, at det er den Giertrud, som blev gift med Søren Dinesen, der senere blev gift med Albert Thura og ved ham blev Moder til Peder Christian, som hun satte af i Pilevaadhuset, da hun selv rejste til København.

Denne Peder Christian Albertsen Thura, der i 1 Aars Alderen mistede sin Fader og kom i Huset hos et 83 Aar gl. Almissemød med en vanfør Datter, er jo aabenbart vokset op under de usseligste Forhold, som tænkes kunde, samtidig med, at han helt er bleven borte fra Familien, der endda tænker paa Faderen og Barnet med de venligste Følelser, hvilket de noksom beviser ved de forholdsvis ret betydelige Beløb, som saa mange af Slægten betænker Fader og Søn med, men som slet ikke kommer nogen af dem tilgode, saa at deres Liv hen-

ledes i Armod og Elendighed. Da Mosteren er »vanfør«, har antagelig Moderen ogsaa haft en Disposition til et skrøbeligt Legeme, som er gaaet i Arv til Sønnen, Peder Christian, og giver sig Udslag hos ham som »forvoxen«, men dette er dog ikke værre, end at han kan bruges til Trainkusk og Kystsikringstjeneste. Iøvrigt har han næppe været indkaldt, da han forgæves er eftersøgt i Stambogen for Artillerikuske.

Interessant vilde det være, om han havde efterladt sig en Efterslægt; disse vilde aabenbart blive lykkelige, om de nu kunde sætte sig i Besiddelse af Kapitalen paa 200 Rdl., der i 1796 blev sat fast hos Forstanderinden for Søsterhuset i Christiansfeldt, der jo blev forpligtet til at holde den i Beredskab for Arvingerne, naar de meldt sig. Søsterhuset vilde næppe blive henrykt over at blive af med Kapitalen nu, da den i Mellemtiden er vokset til ca. hundrede Tusinde Kroner.

Naar jeg her har fremført disse Smaating, er det dels for at vise, hvilken Betydning det kan have ogsaa i økonomisk Henseende, at interessere sig blot saa meget for Personalhistorie, at man kan holde Rede paa sin egen Slægt, og dels for at henlede Opmærksomheden paa nogle Kilder, der vist ikke er ret meget benyttet, i alle Tilfælde ikke af Dilettanter, men som undertiden kan hjælpe en over Besværlighederne, selv om man synes uhjælpelig at være kørt fast. Man lægger Mærke til, at her er Tale om Forhold, der kun ligger 100 Aar tilbage, og som de fleste tror er lette at udrede; men som det ses af ovenstaaende dog har kostet store Anstrengelser at faa klaret — og Efterslægten er jo endda slet ikke belyst endnu trods al Umage.

Dog vil jeg ikke slutte disse Bemærkninger, forinden jeg først har meddelt min Opfattelse af Forholdet, idet jeg udtrykkelig pointerer, at jeg intet fuldgyldigt Bevis herfor kan anføre.

Af ovenstaaende vil man særlig fæste sin Opmærksomhed ved, at ikke engang Militærvæsenet kunde faa konstateret »Peder Christians« Alder og at Drengen er forputtet for dem i 6 Aar. Ligeledes vil man forgæves søge efter Peder Chr. Albertsen Thuras Konfirmation i Avnslev. Dette kunde maaske forklares derhen, at Drengen forinden er kommen ud at tjene i et Nabsogn, vel da Skellerup*), hvor han senere vides at have været. Men noteres maa det dog, at der i Aaret 1808 blev konfirmeret en Dreng i Avnslev, som hed Peder Christiansen, der maaske kunde være identisk med vor Peder Christian; thi han havde jo hverken »Døbeattest« eller andre Beviser for sin Identitet, og Præsten har vel da troet, at Peder Christian var en Forkortelse af hans fulde Navn Peder Christiansen. En Bekræftelse herpaa har jeg i Herrested Kirke-

*) I Skellerup findes ingen Kirkebog fra den Tid.

bog, hvor der findes anført 1. 5. 1819 som ankommen til Herrested fra Avnslev, Peder Christiansen, 26 Aar gl., og Aaret efter, den 1. 5., flytter »Tjenestekarl Peder Christiansen, 27 Aar gl.,« igen til Hjulby (hvor lige op til Pilevaadhuset laa). Alderen passer paa vor Peder Christian, ligesom vi véd fra Rullen, at han netop var i Herrested Sogn i Aaret 1820. Yderlig finder jeg i Avnslev Kirkebog: 1821, 17. 4., døde (begr. 23. 4.), Peder Christiansen, Almisseelem og Ungkarl af Pilevaad, 28 Aar«. Ogsaa dette passer med Alderen og, at han i sin Nød tyer til Pilevaadhuset, hvor Mosteren Karen Pedersdatter med hendes Mand stadig boede, og som er det eneste Sted, han kan kalde sit Hjem. Dette synes jeg alt tyder paa, at den her omtalte Peder Christiansen er den samme som vor Peder Christian Albertsen Thura. Han siges altsaa at være ugift og har vel ikke efterladt sig Børn, saaledes at Søsterhuset i Christiansfeld uantastet af Albert Thuras Arvinger kan nyde Søstrene Thuras efterladte Midler. En yderlig Bekræftelse paa, at den den 17. 4. 1821 afdøde Peder Christiansen, er den samme som vor Peder Chr. Albertsen Thura, er det Factum, at han efter Aar 1820 er slættet af Rullen, ved Overstregning. Ellers plejer de indrullede først at udgaa af Rullen ved det 40 Aar. Der er saaledes aldeles overvejende Sansynlighed for, om end vi savne det afgørende Bevis, at vi her staar ved Afslutningen paa den Gren af Thura Slægtens Levned.

Men hvor er dog Peder Christian en talende Exempel paa, hvor hurtig et Menneske kan falde ned fra Slægtens gamle Kultur og økonomiske gode Stilling; og takket være en sølle Moders ubegribelige Ligegyldighed for sit Barn og sin Mands Slægt, ser man her et sørgeligt Eksempel paa, hvor grundigt et Menneske kan glemme enhver Forbindelse med den Familie, hvis Navn han skulde bære; han synker endog saa dybt, at han bogstaveligt har glemt, hvad han selv hedder, og aner end ikke, at han har nære Slægtninge i sin Nærhed (i Kerteminde). Saa-danne slaaende Eksempler maa kunne vække den slumrende Almenhed til med flittig Interesse at værne om Sammenhold i Familien.